

ἀνήλιος = σκοτεινός, ζοφερός.

ἀνήλιοι πύλαι = ὁ κάτω κόσμος, ὁ Ἄδης.

Πρόβλεπε καὶ Εὐριπ. Ἄλκηστις... "Κόρης
ἀνακτός τ' εἰς ἀνηλίους δόμους" (Εὐριπ.
Ἄλκηστις 852).

δόμος = ἡ τοιχοποιία οἰκίας ἀπὸ τὸ δέμω.

ἔξανθάς = ἀπὸ τὸ ἔξανθέω-ω = ἰωνικός τύπος.

Δεύτερο τροπάριο τῆς τέταρτης ᾠδῆς

*Ἔθνη τὰ πρόσθεν, τῇ φθορᾷ βεβυσμένα,
Ὀλεθρον ἄρδην, δυσμενοῦς πεφευγότα,
Ἵψοῦτε χεῖρας, σὺν κρότοις ἐφυμνίοις,
Μόνον σέβοντα, Χριστόν ὡς εὐεργέτην
Ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς, συμπαθῶς ἀφιγμένον*

Ἐλεύθερη μετάφραση σέ ἀπλᾶ Ἑλληνικά

Οἱ εἰδωλολάτρες πού ἦταν βυθισμένοι
στὴν ἁμαρτία, ἡ κατάστασή τους ἄλλαξε πέρα
γιὰ πέρα ἀπὸ τὴν καταστροφή. Καί μέ τὴν γέν-
νηση τοῦ Χριστοῦ, ξέφευγαν τὸν πνευματικό
θάνατο πού προκαλεῖ ὁ Διάβολος. Ἵψῶστε τὰ
χεῖρα σας στὸν οὐρανὸ καὶ δοξογῆστε τὸν μό-
νο Κύριό μας, πού σαρκώθηκε καὶ ἦρθε στὸν
κόσμο ὡς εὐεργέτης καὶ σωτήρας μας.

Ἑρμηνευτικά καὶ γλωσσικά σχόλια

A. Ἑρμηνευτικά:

Ὁ φεγγοβόλος ποιητὴς καὶ ὕμνωδός μας,
Ἰωάννης Δαμασκηνός, καλεῖ τοὺς εἰδωλολά-
τρες νὰ γνωρίσουν καὶ αὐτοὶ καὶ νὰ λατρεύ-
σουν τὸν γεννηθέντα Κύριο. Καὶ νὰ ψάλλουν
εὐχαριστήριους ὕμνους πρὸς τὸν σαρκωθέντα
Λόγο τοῦ Θεοῦ. Νὰ ὑψώσουν τὰ χεῖρια τους
στοὺς οὐρανοὺς καὶ, "νὰ κροτήσουν δοξολογι-
κὰς χεῖρας πάντα τὰ ἔθνη...".

B. Γλωσσικά:

ἔθνη = ἐδῶ σημαίνει τοὺς εἰδωλολάτρες.

βεβυσμένα = μετοχή παρακ. τοῦ ρῆμ. βύω,
φράσσω, κλείω, στουπῶνω. Πρόβλεπε
Ἀριστοφάνη ... "δός μοι χυτρίδιον σπογ-
γίω βεβυσμένον". (Ἀριστ. Ἀχαρ. 463).

ὄλεθρος = καταστροφή, ἀφανισμός, θάνατος.

δυσμενής = ἐχθρικός. Ἐδῶ σημαίνει τὸν Διά-
βολο. "Σὺν κρότοις ἐφυμνίοις = Πρόβλεπε
Εὐριπ. Ἡρακλ. ... "ὄλολύγματα παννυχίοις
ὑπὸ παρθένων ἰαχεῖ ποδῶν κρότοισιν..."
(Εὐριπ. Ἡρακλ. 783).

σέβω = λατρεύω, τιμῶ, εὐλαβοῦμαι.

συμπαθῶς = μέ συμπάθεια, μέ ἀγάπη, φιλαν-
θρώπως.

ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς = ἐννοεῖ τόπο, στή γῆ, στόν
κόσμο.

ἀφιγμένον = Πρόβλεπε Σοφοκλ. "τά ποῖα
ταῦτα; παρα τίνος ὁ ἀφιγμένος;..." (Σόφ.
Ο.Τ. 935).

ἄρδην = ἐντελῶς, πέρα για πέρα, σηκωτά.

Τρίτο τροπάριο τῆς τέταρτης ὠδῆς

*Ρίζης φυεῖσα, τοῦ Ἰεσσαί Παρθένε,
ἄρους παρῆλθες, τῶν βροτῶν τῆς οὐσίας,
Πατρός τεκοῦσα, τόν πρό αἰώνων Λόγον,
ᾧς ἠὲ δόκησεν, αὐτός ἐσφραγισμένην,
Νηδύν διελθεῖν, τῇ κενώσει τῇ ξένη.*

Ἐλεύθερη μετάφραση σέ ἀπλᾶ Ἑλληνικά

ᾠ! Παρθένα Μαρία, πού βλάστησες ἀπό
τὴν ρίζα τοῦ Ἰεσσαί, ξεπέρασες τοὺς φυσικοὺς
νόμους καὶ ὁ προαιώνιος Λόγος τοῦ Θεοῦ,
εὐδόκησε νὰ γεννηθεῖ ἀπὸ τὴν παρθενικὴ σου
μήτρα, τέλειος ἄνθρωπος καὶ τέλειος Θεός,
ὀλόθερμα Σέ ὑμνολογοῦμε.

Ἑρμηνευτικά καὶ γλωσσικά σχόλια

A. Ἑρμηνευτικά:

ᾠ θεσπέσιος ποιητής, Ἰωάννης Δαμασκη-
νός, καὶ σ' αὐτό τό τροπάριο τῆς τέταρτης
ὠδῆς, ἐγκωμιάζει τὴν Παρθένο Μαρία, τὴν κε-
χαριτωμένη Θεοτόκο, καὶ τὴ ἀποκαλεῖ βλαστό
τοῦ Ἰεσσαί, μέ τό εὖσομο ἄνθος, τόν Κύριο
μας, τόν Χριστό. Ἡ παρθένος Μαρία ξεπέρα-
σε καὶ τοὺς φυσικοὺς νόμους, καὶ γέννησε "ἐν
σαρκί τόν Λόγον τοῦ Θεοῦ", γιὰ νὰ ἀναμορ-
φώσει τό ἀνθρώπινο Γένος.

B. Γλωσσικά:

φύομαι = βλαστάνω, γεννῶμαι.

ἄρος = φυσικός νόμος, κανόνας, θεσμός.

οὐσία = ἡ φύση.

κένωσις = ταπείνωση. Πρόβλεπε "τὴν ἐν
σταυρῷ Σου κένωσιν...".

ξένος = ἀσυνήθης, παράδοξος, ἀνερμηνέυ-
τος.

Δεύτερο τροπάριο τῆς πέμπτης ὁδῆς

Ὁ λαός εἶδεν, ὁ πρὶν ἡμαυρωμένος,
Μεθ' ἡμέραν φῶς τῆς ἄνω φρουκτωρίας·
Ἔθνη Θεῷ δέ, κλῆρον Υἱός προσφέρει
Νέμων ἐκεῖσε, τὴν ἀπόρρητον χάριν,
Οὐ̅ πλεῖστον ἐξήνθησεν ἡ ἁμαρτία.

Ἐλεύθερη μεταφορὰ σέ ἀπλᾶ Ἑλληνικά

Ὁ λαός πού ἦταν πρὶν στό σκοτάδι μετά τὴν γέννηση τοῦ Χριστοῦ, εἶδε τό φῶς τῆς οὐράνιας ἀγγελίας. Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ προσφέρει τά ἔθνη στόν Θεό Πατέρα, καί χαρίζει ἀνέκφραστη θεϊκή χάρη καί ἀγαλλίαση, ἐκεῖ πού κυριαρχοῦσε περισσότερο ἡ ἁμαρτία.

Ἐρμηνευτικά καί γλωσσικά σχόλια

Α. Ἐρμηνευτικά:

Μέ τὴν ἀνατολή τοῦ Ἥλιου τῆς δικαιοσύνης, οἱ λαοὶ πού ἔπλεεαν στήν σκοτεισμένη θάλασσα τῆς εἰδωλατρίας, εἶδανε φῶς θεογνωσίας. Μέ τὴν γέννησή Του, ὁ Κύριος, ὠδήγησε πρὸς τόν Πατέρα Του, τούς λαούς ἐκείνους πού ἔλαβε ὡς κληρονομιά, καθαρούς καί φω-

τισμένους μέ τό φῶς τῆς θεογνωσίας καί τῆς εὐλογίας Του.

Β. Γλωσσικά:

ἡμαυροῦμαι = καθίσταμαι σκοτεινός, καταστρέφομαι

μεθ' ἡμέραν = μετά τὴν ἀνατολή

φρουκτωρία = φωτιά συνεννόησης, ἀναγγελία μέ φωτιά γεγονότων. Μεταφορικά σημαίνει τό πνευματικό φῶς, "–νοῦς ἀστράπτων θείαις φρουκτωρίαις".

κλῆρος = λαχνός, τό κτῆμα, κληρονομιά

προσφέρω = δίνω κάτι σάν δῶρο, δωρίζω

νέμων = μοιράζω, διανέμω, σκορπίζω, χαρίζω

ἀπόρρητος = μυστικός, ἀνέκφραστος

οὐ̅ = τοπικό ἐπίρρημα, σημαίνει ὅπου, ἐδῶ

Ἦδὴ ἕκτη. Ὁ εἰρμός

Ναίων Ἰωνᾶς, ἐν μυχοῖς θαλαττίοις,
Ἐλθεῖν ἐδεῖτο, καί ζάλην ἀπαρκέσαι·
Νυγείς ἐγώ δέ, τῷ τυραννοῦντος βέλει,
Χριστέ προσαυδῶ, τῶν κακῶν ἀναιρέτην,
Θᾶπτον μολεῖν σε, τῆς ἐμῆς ραθυμίας.

Ἐλεύθερη μεταφορά σέ ἀπλᾶ Ἑλληνικά

Ὁ προφήτης Ἰωνᾶς, ἀπό τὰ βάθη τῆς θάλασσας πού βρισκόταν, μέ δάκρυα παρακαλοῦσε νά ἔλθει πρὸς σέ Σένα Χριστέ, γιά νά διώξεις τήν ψυχική του τρικυμία. Ἐγώ πληγωμένος ἀπό τό δηλητηριῶδες βέλος τοῦ τυραννοκτόνου Σατανά, σέ παρακαλῶ, ἔλα γρήγορα γιά νά ἐξαφανίσεις τά δεινά τῆς τρομερῆς ἀπελπισίας μου.

Ἑρμηνευτικά καί γλωσσικά σχόλια

A. Ἑρμηνευτικά:

Ἡ ἕκτη ὠδή τοῦ εἰρημοῦ ἔχει σχέση μέ τόν Ἰωνᾶ. Καί ἡ τριήμερη παραμονή του στήν κοιλιά τοῦ πελώριου θαλάσσιου κήτους, συμβολίζει τήν ταφή καί τήν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου. Ἀπό τούς σκοτεινοὺς τόπους τῆς ἁμαρτίας στοὺς ὁποίους βρισκόμαστε, παρακαλεῖ ὁ φωτόμορφος μελουργός νά μᾶς ἀπαλλάξει καί νά μᾶς σώσει, ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὅπως λύτρωσε καί τόν προφήτη Ἰωνᾶ.

B. Γλωσσικά:

μολεῖν = Ἀπαρέμφατο ἀορίστου β'. τοῦ ρήματος βλώσκω, Παρ. ἔβλωσκον Μέλ. μολοῦμαι, Ἀόρ. β'. ἔμολον, παρακ. μέβλωκα, Ὑπερσ. ἐμεβλώκειν. βλώσκω = ἔρχομαι, πλησιάζω, ἀπέρχομαι, πηγαίνω
ὀλοῦμαι = μέσ. μέλ. τοῦ ρήμ. ὀλλυμι = καταστρέφω

ναίω = κατοικῶ, διαμένω, βρίσκομαι. Πρόβλεπε Ὅμηρ. Ἰλ... "Ζεῦ κύδιστε, μέγιστε, κελαινεφές, αἰθέρι ναίων ἐνθάδ, ὀλοῦμαι Ὅμ. Ἰλ. β 412.

κελαινεφές = σκοτεινόχρωμος

κύδιστος, η, ον = περιφημότητος, εὐγενέστατος, τά μέγιστα τιμώμενος

μυχός = τό ἐσώτατο βάθος

ζάλη = τρικυμία. Μεταφορικά οἱ ψυχικές θλίψεις, ὁ ψυχικός σάλος

εἰσοπίσω = ἐπίρρημα στό ἐξῆς, στό μέλλον

ἀπαρκέσαι = ὀρθή γραφή ἐπαρκέσαι τοῦ ρήματος ἀντί του "ἐπαρφέσαι"

ἐπαρκῶ (Ὅμ. Ἰλ. 873) (LS 2.208) → ἔσα ἔχει ἀπ. πρῶτ. + ὄσα, προσέστην

νυγείς = παθ. μετοχή ἀορίστ. τοῦ ρήμ. νύσσω:

κεντῶ, τρυπῶ. Μεταφορικά πειράζω, πληγώνω

ὁ τυραννῶν = ὁ διάβολος
προσαυδῶ = ὁμιλῶ, προσαγορεύω, προσφωνῶ
(Αἰσχ. 453)

ἀναιρέτης = καταστροφέας
θᾶπτον = σύγκρ. βαθμός τοῦ ταχύ, θᾶπτον, τά-
χιστα
ραθυμία = ἀδιαφορία, ὀκνηρία, νωθρότητα.
Πρόβλ. Σοφοκλ. Ἀντιγ. 440 καὶ Εὐριπ.
Ἡρακλ. Μαίν. 1336

Πρῶτο τροπάριο τῆς ἕκτης ὁδῆς

Ὅς ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς Θεὸν θεὸς Λόγος,
Νυνὶ κρατύνει, μὴ σθένουσαν τὴν πάλαι,
Ἴδὼν φυλάξει, τὴν καθ' ἡμᾶς οὐσίαν,
Καθεὶς ἑαυτὸν, δευτέρα κοινωνία,
Αὐθις προφαίνων, τῶν παθῶν ἔλευθέραν

Ἐλεύθερη μεταφορά σέ ἀπλᾶ Ἑλληνικά

Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, πού ἦταν ἀπὸ τοὺς αἰῶνες ἐνωμένος μέ τόν Θεό, μέ τὴν ἐνσάρκωσή του, τὴν ἀδυνατισμένη φύση μας, θέλησε νά τὴν διαφυλάξει καὶ νά τὴν δυναμώσει. Καί μέ τὴν δευτέρη ἐπικοινωνιακή Του συνάφεια, μᾶς κατέστησε καί πάλι ἐλεύθερους καί δυναμικούς ἀπὸ τὰ πάθη μας.

Ἑρμηνευτικά καὶ γλωσσικά σχόλια

A. Ἑρμηνευτικά:

Ὁ ἄσματογράφος, Ἰωάννης Δαμασκηνός, στόν ὑπέροχο αὐτό λαμβικό κανόνα ψάλλει, πὼς οἱ ἄνθρωποι μετὰ τὴν πτώση, ἀπέβαλαν τὴν Χάρη καὶ ὁμορφιά τοῦ Θεοῦ, καὶ βυθίστηκαν στό σκοτάδι τῆς ἁμαρτίας. Μέ τὴν Γέννηση τοῦ Χριστοῦ, ἡ ἀνθρώπινη φύση μας δυνάμωσε. Τώρα δέν κυριεύονται οἱ πιστοὶ ἀπὸ ἀπελπισία καὶ νωθρότητα. Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ κατέβηκε στή γῆ καὶ ἐνώθηκε μέ τὴν φύση μας μέ μυστηριώδη ἄμεση σχέση.

B. Γλωσσικά:

κρατύνω = ἐνισχύω, δυναμώνω
σθένω = δυναμώνω, ἔχω δύναμη, εἶμαι ἰσχυρός
φυλάττω = προστατεύω, ὑπερασπίζω
ἡ καθ' ἡμᾶς οὐσία = ἡ ἀνθρώπινη φύση
καθεὶς = μετοχή τοῦ ρήματος καθίημι = ρίχνω
πρὸς τὰ κάτω, καταβιβάζω
κοινωνία = ἔνωση, συμμετοχή, ἐπικοινωνία, σχέση, δευτέρη κοινωνία. Πρόβλεπε Σόφ.

ἐνοικήσας = μετοχή τοῦ ρήμ. ἐνοικέω-ῶ = κοι-
τοικῶ, διαμένω

ἥς = ἀναφορική ἀντωνυμία, τῆς ὁποίας

ἀπήμαντος = ἀβλαβής, αὐτός πού δέν βλάθηκε

Ἦδὴ ἑβδομη, ἦχος πρῶτος

Οἱ παῖδες εὐσεβεία συντραφέντες δυσεβοῦς
προστάγματος καταφρόνησαντες,
πυρός ἀπειλήν οὐ ἐπτοήθησαν,
ἀλλὰ ἐν μέσῳ τῆς φλογός
ἐστῶτες ἔψαλλον· ὁ τῶν πατέρων θεός
εὐλογητός εἶ

Ἐλεύθερη μεταφορά σέ ἀπλᾶ ἑλληνικά

Τά παιδιά που ἀνατράφηκαν μέ εὐλάβεια,
ἀφοῦ καταφρόνησαν τήν βλάσφημη διαταγή
τοῦ τυραννικοῦ καί δυσεβοῦς βασιλιά, Ναβου-
δονόσορα, τήν ἀπειλή τῆς φωτιᾶς δέν φοβήθη-
καν. Καί ὅταν ἦσαν στό μέσο τῆς φωτιᾶς κα-
τανυκτικά ἔψαλλαν, ὁ Θεός τῶν πατέρων μας
εἶσαι πάντα εὐλογημένος σ' ὅλους τοῦ αἰῶνες.

Ἑρμηνευτικά καί γλωσσικά σχόλια

A. Ἑρμηνευτικά:

Τά τρία παιδιά, ὁ Σεδράχ, Μισάχ καί
Ἄβδεναγῶ, ἀνατράφηκαν μέ βασικές ἠθικές
ἀρχές. Μέ τίς ἀρετές τῆς πίστεως, ἀγάπης καί
εὐσεβείας καί μέ αὐτές τίς ἀρετές πού εἶχαν
σάν ἐφόδια, καταφρόνησαν τήν προκλητική
διαταγή τοῦ δυσεβοῦς βασιλιά Ναβουχοδονό-
σορα. Καί ἀπτόητα χωρίς νά λογαριάσουν τήν
ἀπειλή τῆς φωτιᾶς βάδισαν μέσα στήν κάμινο.
Καί ὄχι μόνο δέν κλονίσθησαν ἀπό ταραχή
καί φόβο, ἀλλά μέσα ἀπό τίς φλόγες τῆς φω-
τιᾶς ὑμνοῦσαν καί δοξολογοῦσαν τόν Θεό
(Δαν. 3.23).

B. Γλωσσικά:

συντραφέντες = μετοχή ἀορίστου τοῦ ρήματος
συντρέφω = διαπαιδαγωγῶ, μεγαλώνω μέ
ἠθικά καί πνευματικά ἐφόδια
δυσεβής, οὔς = ἀσεβής, αὐτός πού δέν σέβεται
τόν Θεό
πρόσταγμα = διαταγή
καταφρόνησαντες = μετοχή ἀορ. τοῦ ρήματος

καταφρονέω-ῶ = περιφρονῶ, δέν λογαριά-
ζω

πῦρ, ὅς = φωτιά

ἐπτοήθησαν = ἄορ. τοῦ ρήμ. πτοῶ

ἐστῶτες = μετοχή τοῦ ἴσταμαι = στέκομαι

ᾠδή ὄγδοη (8) ἦχος πρῶτος

Θαύματος ὑπερφυοῦς ἢ δροσοβόλος ἐξεικόνι-
σε κάμινος τύπον οὐ γάρ οὖς ἐδέξατο φλέγει
νέους, ὡς οὐδέ πῦρ τῆς θεότητος Παρθένου
ἦν ὑπέδου νηδύν. Διό ἀννυμοῦντες ἀνεμέλπω-
μεν εὐλογεῖτω ἢ κτισίς πᾶσα τόν Κύριον καί
ὑπερυψούτω εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Ἐλεύθερη μεταφορά στά ἀπλᾶ ἑλληνικά

Τό ὑπερφυσικό θαῦμα τῆς ἐνσάρκωσης τοῦ
Κυρίου, προεικόνιζε ἢ φλεγόμενη κάμινος,
πού δρόσιζε τοὺς γενναιόψυχους νέους. Τούς
δέχθηκε μέσα στίς φλόγες της χωρίς νά τοὺς
καίει. Ἀλλά καί ἡ φλόγα τῆς θεότητος δέν
ἔκαψε τήν κοιλιά τῆς Παρθένου Μαρίας μέσα
στήν ὁποία μπήκε. Καί γι' αὐτό καί ἡμεῖς, ἀννυ-

Σημείωση: στά Ἑβραϊκά τά ὀνόματα τῶν τριῶν παι-
διῶν εἶναι Ἀνανίας, Ἀζαρίας καί Μισαήλ.

μνοῦμεν μέ ἐπάξιους ὕμνους τήν ἀειπάρθενό,
παρακαλοῦμε, νά εὐλογεῖ κι' ὅλη ἡ κτίση τόν
Κύριό μας καί νά τόν ὑπερυψώνει στοὺς
αἰῶνες.

Ἑρμηνευτικά καί γλωσσικά σχόλια

Α. Ἑρμηνευτικά

Τό "δροσοβόλο" καμίνι πού δέχθηκε τά
τρια παιδιά, ἄν καί ἦταν ἀναμμένο ἐπτά φο-
ρές "ἐπταπλασίως" δέν τά ἔκαψε. Τό πυρωμέ-
νο καμίνι προεικόνιζε τήν ἐνανθρώπηση τοῦ
Κυρίου μας. Ἡ προεικόνιση αὐτή λέγει ὁ
ἅγιος, Νικόδημος ὁ ἀγιορείτης, ἔχει κάποια
ἀντίστροφη σχέση. Τό χαλδαϊκό καμίνι εἶχε
μέσα του τήν φωτιά, ἐνῶ ἡ παρθένος Μαρία
δέχθηκε μέσα της τήν φλόγα τῆς θεότητος, τόν
Λόγο τοῦ Θεοῦ. Ὁ θεός εἶναι φωτιά πού κα-
τατρώγει καί ἐξαφανίζει τήν ἁμαρτία, ὅπως
λέγει ὁ μέγας Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας μας,
Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ἀλλ' ἡ παρθένος Μα-
ρία μέ "ἐπέλευση - τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δέν
βάρυνε ἀπό προσωπικές ἁμαρτίες, γιά νά τίς
κατακαύσει ἡ φωτιά τῆς θεότητος. Ἡ Θεοτό-
κος Μαρία ἦταν καθαρή καί ἐξαγνισμένη ἀπό
προσωπικές ἁμαρτίες.

ᾧ γύναι, γλωσσαλγίαν..." 525. Καί Μηναιῶ
1.18 "τὴν Ἀρείου Θεοστυγῆ γλωσσαλγίαν
ἐφίμωσε

στόμαργος = φλύαρος, πολυλογάς ἀντί στό-
μαλγος

εἵκαθε - ἄορ. τοῦ ρήμ. εἴκω: ὑποχωρῶ, ὑπείκω
ἄσπετος, ον = φρικτός, ἀνέκφραστος ἀπό φρί-
κη

Πρῶτο τροπάριο τῆς ἑβδομῆς ᾠδῆς.

*Ἵπηρετάς μὲν, ἐμμανῶς καταφλέγει,
Σωζει δὲ παφλάζουσα ροιζηδὸν νέους,
Ταῖς ἑπταμέτροις, καύσει πυργουμένη,
οὓς ἔστεφε φλόξ, ἄφθονον τοῦ Κυρίου,
Νέμοντος, εὐσεβείας, εἵνεκα δρόσον*

Σημείωση: Ὁ εἰρμός πού σχολιάσαμε μᾶς θυμίζει μιά τραγική σελίδα τῆς Βυζαντινῆς ἱστορίας. Τὴν δευτέρη ἡμέρα τῶν Χριστουγέννων τὸ 820 μ.Χ., καί τὴν ὥρα πού ὁ αὐτοκράτορας Λέων ὁ 5ος, ὁ Ἀρμένιος ἔψαλλεν στὸν αὐτοκρατορικό ναὸ τὸν λαμβικό κανόνα "Τῷ Πατνάνακτος ἐξεφαύλισαν πόθω..." συνωμότες μεταμφιεσμένοι σὲ παπάδες, ἐπετέθησαν κατὰ τοῦ αὐτοκράτορα καί τὸν κατακρεοῦργησαν μὲ τὸν πλέον ἀπάνθρωπο τρόπο. Εἶχαν ὀργανωθεῖ ἀπὸ τὸν φυλακισμένο Μιχαήλ τῶν "Τραυλόν".

Ἐλεύθερη μετάφραση σὲ ἀπλᾶ Ἑλληνικά

Οἱ φλόγες τῆς φωτιᾶς, πού μὲ ζανία ἔκαι-
γαν καί ὑψώνονταν σάν πύργος ἀπὸ ὑπερβο-
λική θερμότητα, τοὺς ὑπηρετές ἔκαψαν. Οἱ
φλόγες ὁμως τῆς φωτιᾶς, τὰ τρία γενναιοκάρ-
δα παιδιά, τὰ περιτύλιξαν καί τὰ ἔξωσαν σάν
στεφάνι. Καί ἔτσι τὰ διαφύλαξαν σῶα καί
ἀβλαβῆ. Καί ὁ Κύριος, χάρισε σ' αὐτὰ πλού-
σια οὐράνια δροσιά, γιὰ τὴν θερμὴ εὐσεβεία
τοὺς.

Ἑρμηνευτικά καί γλωσσικά σχόλια

A. Ἑρμηνευτικά:

Τὸ συναρπαστικό αὐτὸ τροπάριο ἔχει ἄμε-
ση σχέση μὲ τὸν εἰρμό τῆς ἑβδομῆς ᾠδῆς. Καί
ὁ ὑπέροχος ὑμνογράφος, Ἰωάννης Δαμασκη-
νός, ὑποδείχνει πῶς οἱ ἀσεβεῖς καί παράνομοι
τιμωροῦνται. Ἐνῶ οἱ εὐσεβεῖς καί ἐνάρετοι
ἐπιβραβεύονται, ἐνθαρρύνονται καί ἐνδυνα-
μώνονται ἀπὸ τὸν Θεό. Καί ἔτσι ὑπερνικοῦν
ἀκόμα καί τὰ πλέον δύσκολα προβλήματα καί
δυσχέρειες τῆς ζωῆς.

Β. Γλωσσικά:

ἐμμανῶς = ἐπίρρημα, παράφορα, μέ μανία

παφλάζω = βράζω, κοχλάζω

ροιζηδόν = ἐπίρρημα μέ διαπεραστικό ἦχο,

θορυβώδη, ὀρμητικό. Πρόβλεπε Πέτρου Β-

ἐπιστολή 3.10 "...ἤξει δέ ἡμέρα Κυρίου... ἐν

ἧ οὐρανοί ροιζηδόν παρελεύσονται..."

ἐπτάμετρος καῦσις = πολλαπλάσια, ὑπερβολική καύση

πυργοῦμαι = περιβάλλομαι, περιζώνομαι, ὑψοῦμαι σάν πύργος

ἔστεφε φλόξ = στεφάνωνε ἢ φλόγα. Πρόβλεπε

Ὅμηρ. Ἰλ. Σ 205 "ἀμφί δέ οἱ κεφαλῇ νέφος

ἔστεφε δῖα θεάων"

νέμω = διανέμω, προσφέρω, χαρίζω

Δεύτερο τροπάριο τῆς ἑβδομῆς ὥδης

Ἄρωγέ Χριστέ, τόν βροτοῖς ἐναντίον
Πρόβλημα τήν σάρκωσιν, ἀρρήτως ἔχων,
Ἦσχυνας ὄλβον, τῆς θεώσεως φέρων,
Μορφούμενος νῦν ἦς τινος δι' ἐλπίδα,
Ἄνωθεν εἰς κευθμῶνας ἦλθομεν ζόφου.

Ἐλεύθερη μεταφορά σέ ἀπλά Ἑλληνικά

Βοηθέ Χριστέ, μέ τήν γέννησή Σου, προσέλαβες ἀνθρώπινη μορφή καί ντρόπιασες τόν ἐχθρό τοῦ ἀνθρώπου, τόν διάβολο. Τήν θεία σάρκωση ἔχεις κατά τρόπο ἄρρητον καί φέρεις τήν μακαριότητα τοῦ Θεοῦ. Καί μεῖς οἱ πανάθλιοι, ἀνόητα ἐλπίσαμε πώς θά γίνουμε ὅμοιοι μέ τόν Θεό καί ἔτσι κρημισθήκαμε ἀπό τόν παράδεισο στόν Ἄδη.

Ἑρμηνευτικά καί γλωσσικά σχόλια

Α. Ἑρμηνευτικά:

Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ σαρκώθηκε, γιά νά μᾶς ἐλευθερώσει ἀπό τήν ἁμαρτία καί νά μᾶς ἐξιλεώσει μέ τόν Θεό. Γιατί ὁ ἄνθρωπος μέ τίς δικές του δυνάμεις, δέν μπορούσε νά ἐλευθερωθεῖ καί νά σωθεῖ. Μόνος του δέν μπορούσε νά πλησιάσει καί νά ἔχει ἄμεση σχέση μέ τόν Θεό καί γι' αὐτό ἦταν καταδικασμένος στήν ἀπώλεια. Βοηθός ἔγινε ὁ Κύριός μας, ὁ Χριστός, ὁ ὁποῖος μᾶς λύτρωσε ἀπό τήν αἰώνια καταδίκη καί τόν θάνατο.

B. Γλωσσικά:

ἄρωγός = βοηθός, επίκουρος

ὄλβος = εὐτυχής, μακάριος

θέωσις = ἔδω σημαίνει θεότητα

μορφοῦμαι = λαμβάνω μορφή. Ὁ Χριστός

προσελάβε ἀνθρώπινη μορφή

κευθμών-ωνος = κρύπτη σπηλαίου· κευθμῶνες

ζόφου περιφραστικά σημαίνει τόν κάτω

κόσμο, τόν Ἄδη

ζόφος = τό σκοτάδι, τό σκότος

Τρίτο τροπάριο τῆς ἑβδομῆς ὁδῆς

*Τὴν ἄγρια πόν, ἀκρατῶς γαυρουμένην
Ἄσεμνα βακχεύουσαν, ἔξοιστρομένου,
Κόσμου καθεῖλες, πανσθενῶς ἁμαρτίαν·
Οὕς εἴλκυσε πρὶν, σήμερον τῶν ἀρκύων
Σώξεις δέ, σαρκωθεῖς ἐκῶν Εὐεργέτα.*

Ἐλεύθερη μεταφορὰ σέ ἀπλᾶ Ἑλληνικά

Τὴν ἄγρια μορφή τῆς ἁμαρτίας, πού ὀργιάζε με βακχική μανία, ἐξαφάνισες, Κύριε, ἀπό τόν ξέφρενο κόσμο με τὴν παντοδυναμία Σου. Ὅλους ἐκείνους πού πρὶν παρέσυρε στήν

ἁμαρτία ὁ διάβολος, σήμερα καί με τὴν θέλησή Σου σώξεις, Εὐεργέτα Κύριε, ἀπό τὰ θανάσιμα δίχτυα του.

Ἑρμηνευτικά καί γλωσσικά σχόλια

A. Ἑρμηνευτικά:

Στό θεσπέσιο αὐτό τροπάριο, ὁ Ἰωάννης Δαμασκηνός, ψάλλει μελωδικά. Ὁ Κύριός μας, κατάργησε καί γκρέμισε τὴν ἄγρια μορφή τῆς ἁμαρτίας, ἡ ὁποία με βακχική μανία ὑποδούλωσε τοὺς ἀνθρώπους· στὸν ἑαυτὸν της. Ἀλλὰ με τὴν ἐκούσια ἐνανθρώπησή Του, ἔσωσε τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὰ θανάσιμα δίχτυα στά ὁποῖα ἦσαν περιπλεγμένοι.

B. Γλωσσικά:

ἄγρια πός = ἄγριος, τραχύς. Τὴν λέξη αὐτὴ χρησιμοποιεῖ καί ὁ Εὐριπίδης στὸν Ἡρακλῆ στ. 990 καί Βάκχες στ. 542.

ἀκρατῶς = ἐπίρρημα χωρὶς δύναμη, ἀχαλίνωτα, ἀσελγῶς, ἀκόλαστα

γαυρόω-ῶ = κάνω κάποιον ὑπερήφανο, κομπάζω. Πρόβλεπε Εὐριπίδ. Ὅρεστής 1532

"...ἀλλ' ἴτω ξανθοῖς ἐπ' ὤμων βοστρύχοις
γαυρούμενος..."

βακχέω = καταλαμβάνομαι ἀπό βακχικό
ἐνθουσιασμό, μανία, ἐμπνέω, βακχική μα-
νία

ἔξοιστρῶ, αω, ἦ εω = κάνω κάποιον παράφο-
ρα, μανιώδη

ἄρκυς, υἱός = δίχτυ, δόκανο. Μεταφορικά ση-
μαίνει καί ἐνέδρα, παγίδα. Πρόβλεπε
Εὐριπ. Μήδ. 1278 "... ὡς ἐγγύς ἤδη γ' ἐσμέν
ἀρκύων ξίφους"

ᾠδή ὀγδόη. Ὁ εἰρημός

*Μήτηρ ἀφλέκτως, εἰκονίζουσι Κόρης,
Οἱ τῆς παλαιᾶς πυρπολούμενοι νέοι,
Ἐπερφυῶς κύουσαν, ἐσφραγισμένην,
Ἄμφω δέ δρωῶσα, θαυματουργία μᾶ,
Λαούς πρὸς ὕμνον ἔξανίστησι χάρις.*

Ἐλεύθερη μεταφορά σέ ἀπλᾶ Ἑλληνικά

Τὴν μήτρα τῆς ἀειπαρθενῆς Κόρης συμβο-
λίζουν οἱ κατακαιόμενοι νέοι τῆς Παλαιᾶς
Διαθήκης. Καί ἡ παρθένος Μαρία πού κνοφο-
ροῦσε, ἔμεινε ἀγνή μέ θαυμαστό τρόπο. Καί

στά δύο αὐτά τὰ θαύματα, ἐνεργοῦσε ἡ Χάρις
τοῦ Θεοῦ θαυματουργικά, καί τόνωνε τοὺς
λαοὺς νά δοξολογοῦν αὐτό τό θαυμαστό γεγο-
νός.

Ἑρμηνευτικά καί γλωσσικά σχόλια

A. Ἑρμηνευτικά:

Δύο θαυμαστά γεγονότα ἀναφέρονται ἀπό
τόν χαριτόβρυτο, Ἰωάννη Δαμασκηνό. Ἡ διά-
σωση τῶν γενναιόψυχων νέων ἀπό τὴν φλεγό-
μενη κάμινο, καί ἡ ἀγνότητα τῆς παρθένου
Μαρίας καί μετὰ τὴν θεία ἐνσάρκωση τοῦ Κυ-
ρίου μας. Ὁ προφήτης Ἰεζεκιήλ χιλιάδες χρό-
νια πρὸ Χριστοῦ προφήτευσεν τὴν ἄσπιλο καί
ἀμόλυντη Μαρία. "... ἡ πύλη αὕτη κεκλεισμένη
ἔσται, οὐκ ἀνοιχθήσεται· ὅτι Κύριος ὁ Θεός
εἰσελεύσεται δι' αὐτῆς· καί ἔσται κεκλεισμένη"
(Ἰεζεκιήλ 44 1-3).

B. Γλωσσικά:

ἀφλέκτως = ἐπίρρημα, χωρὶς νά καίεται
εἰκονίζω = ζωγραφίζω, συμβολίζω
ὑπερφυῶς = ἐπίρρημα, θαυμάσια, ὑπερβολικά
κύω = κνοφορῶ, γεννῶ

ΝΙΚΟΥ Β. ΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΙΑΜΒΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ
ΚΑΙ ΚΑΤΑΒΑΣΙΕΣ
ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ

Ἰωάννη Δαμασκηνοῦ καὶ Κοσμᾶ μελωδοῦ

Χρήσιμο λατρευτικό βοήθημα με ἐρμηνευτικά
καὶ γλωσσικά σχόλια

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΡΗΓΟΡΗ®

ΑΘΗΝΑ 2004